

Топода с небесами.

MOKSLAS IR KULTŪRA

Mik. Rerichas.

KOVA SU TAMSUMU

Mes turim savo tautai įgyti tikrąją žmoniškąją prasmę.

Tautos vaikų norų vienybė pasiekama tik tuo, kad kiekvienas atsižiūri į aukščiausius žmoniškumo reikalavimus.

Todėl reikėtų kiekvienam žmogui, kiek tik jis pajėgia, siekti aiškesnio sąmoningumo ir geresnio, brangesnio sąmonės turinio.

Vydūnas.

Kova su tamsumu turi būti pasaulinis reiškinys. Nė viena tauta negali girtis esanti pakankamai apsišvietusi. Niekas negali rasti pakankamai jėgų, kad nugalėtų tamsumą pats vienas. Žinojimas turi būti visuotinis ir turi būti glaudus bendradarbiavimo palaikomas. Susisiekimo keliai neturi ribų, taip pat ir žinojimo keliai privalo klestėti nuomonėmis besikeičiant. Nereikia galvoti, kad kažkur pakankamai padaryta švietimui. Žinojimas tiek plečiasi, jog reikalingas nuolatinis metodų atnaujinimas. Baisu matyti suakmenėjusius smegenis, kurie neprieleidžia naujų atsiekimų. Joks neigėjas negali vadintis mokslininku. Mokslas laisvas, doras ir neįbauginamas. Mokslas gali per akimirką pakeisti ir nušviesti pasaulio kūrimo klausimus. Mokslas kupinas grožio, dėl to begalinis. Mokslas nepakenčia uždraudimų ir prietarų. Mokslas gali rasti didį, beieškodamas mazojo. Paklauskite didžiųjų mokslininkų, kiek kartų stebuklingiausias išradimai vykdavo kasdieniškų stebėjimų procese. Akis buvo atvira ir smegenys nesudulkėjusios. Mokančių laisvai žiūrėti kelias bus atieties kelias. Kova su tamsumu itin neatidėliotina, kaip kova su irimu ir puvimu. Nelengva kova su piktu tamsumu — ji turi daug pagelbininkų. Ji slepiasi daugely šalių ir dengiasi įvairiais rūbais. Reikia sukaupti ištvermę ir kantrybę, nes kova su tamsumu yra kova su chaosu.

Nuryti maistą dar nereikia gyventi. Lygiai taip pat būti raštingu dar nereikia būti apsišvietusiu. Raštas yra dirbtinas maitinimas, bet mes matom, kad kaip maistas gali būti ir naudingas ir žalingas, taip pat ir rašto ženkleliai gali patarnauti šviesai ir tamsai. Švietimas ir kultūra bus sinonimai. Kaip viename, taip ir kitame pavadinime glūdi pasirošimas begaliniam pažinimui. Tokio nuolatinio sąmonės atnaujinimo žaizdre nusivalo ir žmogiškoji esmė. Tame dorame ir neribotame žinojimo darbe žmonės kilnėja ir ima suprasti, kas yra — tarnauti žmonijai ir pasauliui. Tikrasis mokslininkas turi atdaras akis ir mintį nesuvaržytą. Bet kaip ir viskas pasaulyje, akis turi būti išauklėta ir mintis taip pat. Iš pirmųjų auklėjimo žingsnių šviesūs daleidimai ir horizontų praplatinimas turi įeiti į pradinės mokyklos pagrindus. Žinojimas turi būti paliuosuotas nuo susitarimo rėmelių. Žinojimas yra kelias į džiaugsmą, bet džiaugsmas yra ypatinga išmintis.

Mokslininkas ir meninkas žino reikšmę žodžio „įkvėpimas“. Jie žino, kad yra praregėjimai, kuriuose jiems atsidedgia naujos nudailintosios formos ir kur jie pažįsta iki šiol nepastebėtas, o gal ir užmirštas aukštą-

sias energijas. Iš tolimųjų amžių jau atėjo suvokimas to, kad mintis yra energija, mintis šviečia. Senų senovėje kai, kurie žmonės žinojo tai, kad mintis gali būti įkalbėta, ar, tiksliau sakant, perduoda. Bet dargi ir tokia sena ties vos pačiais paskutiniaisiais laikais, dabartinės kartos laikais, įėjo mokslieškojo galvojimo apyvokon. Visi mes buvom liudininkai, kai dar visai neseniai neišmanėliai tyčiojosi iš taip vadinamo magnetizmo ir hipnotizmo. Prieidavo prie to, kad ta pati jėga jos įvairiuose pavadinimuose kitaip buvo suvokiama. Mesmerizmas buvo pasmerktas ir išjuoktas ir jis vis dėlto hipnotizmo vardu pavadintas įgavo kai kurias teises egzistuoti. Juk kažkodėl kai kurios piliulės turėjo būti pakuosotos, o vaistų buteliukai užklijuoti ypatingom etiketėm. Ir galima suprasti, dėl kurių priežasčių kai kurie chemiški elementai, dabar visai pripažinti, turėjo būti alchemikų dengiami erelių, feniksų ir kitų simbolių pavadinimais.

Visi atmenam, kai prof Bechterevui steigiant Neavp-Nevrologiškąjį Institutą, visi, kas netingėjo, juokėsi iš jo bandymų perduoti mintį iš atstu. Didelis Bechterevo vardo populiarumas neišvadavo jo ne tik nuo pajukų, bet ir nuo visokių įtarimų. Neišmanėliai snibždėjo, kad negalėjo gi visa ištaiga rasti vien nervų sistemos ir minties procesams tirti. Snibždėjosi dėl kažkokių politinių sumanymų ar išitraukimų, lyg romanuose, ir net apie Bechterevo pamišimą. Šit kokių Herkuleso stulpų pasiekdavo neišmanymo traukuliai. Atmenu, kaip, šitaip piktai bešnibždant, skaudžiai prisimindavo Gastono Tissandje knyga „Mokslas kankiniai“. Kur gi eiti toliau, kai dar mūsų amžiuje tūla akademijs tūla didį Edisoną apšaukė šarlatanų už jo fonografa, o tūli universitetai neprileisdavo moterų prie aukštojo mokslo. Juk šita buvo, kartoju, ne viduramžiais, o mūsų šimtmety. Tas buvo daroma ne kokių neraštingų laukinių, bet žmonių, apsišarvavusių negyva oficialia mokyklos etikete. Nebeišvardinsim išsitos eilės tikrųjų mokslo kankinių, bet jei syki užsiminėt apie ujamą moterų švietimą, tai prisiminkim bent genialiąją matematikę Sofiją Kovalevską, kuri negalėjo įstoti nė vienan universitetan, o tuo pačiu metu susilaukdavo pasaulinio jos darbų įvertinimo aukštojoje matematikoje. O kiek galima būtų prisiminti puikiausių mokslininkų ir daktarų, kurie savo neišmanėlių kolegų, ujami turėjo net savo tėvynę palikti.

Pasaulis didžiuojasi garsiu fiziologo Pavlovo vardu, visur kartojamos jo refleksų formulės ir kiti jo genialūs stebėjimai. Bet dargi ir šitoji Nobelio vainikuota pasaulinė veikla kai kuriuose specifiniuose rateliuose susilaukė tik pečių trūkčiojimo. Tarp tų pečių trūkčiojančių taip pat ieškokite tamsumo. Iš tiesų, jokie mundieriai, jokie negyvi scholastiški ženkleliai neprisidengs žmonių neapykantos. Pavydo ir buko apsirobojimo. Kovoti su neraštingumu kur kas lengviau, negu nusmeigti niūrą žmonių neapykantos hydrą su visais jos atribu-

tais — pavydu, abejojimu, niekybe, piktu snibždėjimu ir tom pogrindžių kompanijom, kurias taip vikriai apsuks tamsiosios jėgos. Juk piktos jėgos, o su jom tamsumo jėgos — gėdingi sinonimai — stipriai suburtos. Iš visų jausmų meilė ir neapykanta — stipriausi ir labiausiai jungiantys. Žinoma, nežiūrint į visas aršias tamsumo pastangas, šviesus pažinimas žengia per visą pasaulį. Atsiminkim kad ir nesenais žinias, pradžiuginusias apsišvietusį pasaulį. Atsiminkim visus įžymiuosius didžiojo biologo Bošė atsiekimus iš augalų gyvenimo. Prof. Komptonas skelbia, kad žmogaus mintis yra pats svarbusis pasaulio faktorius. Prof. Metalnikovas duoda tyrimus apie vienalascių imunitetą ir nemirtingumą. Dr. Kotikas ištiria jautrumo pernešimą. Münsterio U-to prof. V. Štampelis įrodo esant nematomus spinduliavimus iš visų gyvų sutvėrimų. Dr. Dobleris iš Heilbrono U-to tvirtina dar neseniai išjuoktą žemės spinduliavimų buvimą ir jų sąryšį su žmogaus magnetizmu. Harri M. Džonson, Virginijos U-to prof. daro išidėmetinas išvadas apie beprotybę. Dr. Otrianas, meteorologijos stoties vedėjas Vokietijoje, stebi atmosferinių reiškinų įtaką. Abbatas More, prancūzų astronomas, daro įdomiausias išvadas apie saulės dėmes. Amerikiečių biologas Bernardas Proktoras tiria gyvenimo sąlygas aukštumose. Prancūzų mokslininkas dr. Levi Valensi persergsti dėl beprotybės epidemijos, Dr. Rize daro ritimų veikimo bandymus. Dr. Bernardas Ridas, britų mokslininkas, suartina senosios medicinos atradimus su dabartiniais vitaminų tyrimais. Jaunas vengrų mokslininkas išranda nematomoosius spindulius. Visiems žinomų profesorių Riše ir Žille bandymai ir Oliver Lodžio išvados. Leideno U-to prof. V. de Chaaz ištiria absoliutinį nulių, įrodydamas jo negalimumą. Harvardo U-to profesorius Dr. Kennonas daro išvadas apie pasisekimo reikšmę mokslo išradimuose. Chemikas Minglėjus daro drąsų būsimų išradimų prognozą. Harvardo U-to prof. Juozapas Rain'as ir Villiamas Magdugallas pasiekia puikių rezultatų perduodami mintį iš atstu. Kiek puikių atsiekimų! Taigi, kiekvienoj šaly randam šviesių ieškotojų, nepailstamai ir be baimės atidengiančių žinojimo uždangas. Ir vis dėlto tie didieji žmonės lieka vienetai ir priversti kiekvienas savo sirty, o kartais ir visuomenės nuomonėj nugalėti neužtarnautas kliūtis.

Galima pasekti ilgiausią eilę darbų, atliktų pastaruojau laiku, praplečiančių sąlyginius galvojotojui. Saulės dėmės, su visomis pasekmėmis, apie kurias rašo didžiausi mūsų laikų autoritetai, kaip prof. Džins. Aubot ir kt., primena mums tai, kad nebetoli tas laikas, kai ir tiek pa juokta astrologija pasirodys ne kuo kitu, kaip tik astrochermijos formulė, ir dr viena mokslo šaka bus išlaisvinta nuo užmetimų. Ir žmonės supras, kad jie gyvena apsupti didžiuoju chemizmu ir patys sudaro iš savęs sudėtingiausią ir stipriausią cheminę laboratoriją. Visi yra skaitę apie neseniai pada-

rytus
sekr
vimo
rių ž
muš
Lygi
Jure
tinan

Kova su tamsumu

Mik. Perichas

(tesinys)

Neišmanėliai labai mėgsta juoktis iš indusų kolu. Neišmanėliams vaikščioti per ugnį, sėdėti ant vandens, ryti stipriausius nuodus, sustabdyti ar pagreitinti pagal norą pulsą, būti palaiduotu gyvu ir grįžti po kelių savačių į gyvenimą — visa tai tik vikrūs šposai ir šarlatanizmas.

Bet štai gana pozityviam ir išpliusiam žurnale „Modern Revu“ galima perskaityti straipsnį su fotografijom apie vaikščiojančius per ugnį Misore, apie ką žurnalas praneša saryšy su pragarsėjusiom visam pasauly kašmiriečio Kohudo Bukso demonstracijomis Londone. Sėdėjimas ant Gango upės vandens buvo pavadintas šarlatanizmu, ir atsargūs žmonės, dargi jį mate, pridurdavo — nežinom, ar nebuvo kokios pōvandeninės paramos. Bet dabar anglų laikraščiai skelbia apie moterį, tiek keičiančią savo svorį, kad panašus reiškinys ant vandens jai pilnai prieinamas, kaip poliariškumo pakeitimo reiškinys. Visam pasauly buvo skelbiama apie nesuprantamas iš sąlyginio mokslo žiūrėjimo taško bavarietės T. Neimanaitės manifestacijas, o dabar visi laikraščiai buvo pilni apie nuostabų atsitikimą Deulose su devynmete Šanti. Visa eilė žymių stebėtojų tą įsidėmėtiną įvykį patikrino.

Iš Latvijos ateina visoj brošiūroj aprašyta žinia apie nepaprastą atsitikimą — aštuonerių metų mergaitės sugebėjimą skaityti mintis. Neseniai užregistruoti neabejotinai radio bangų pagavimo be aparato atsitikimai ir nuostabus sugebėjimas dviejų italų berniukų matyti pro sienas ir kitus nepermatoms daiktus. Žinoma, viduramžiais visi šitie nelaimingieji savo nepaprastumu žmonės būtų tikriausiai ant laužų sudeginti. Bet ir dabartiniu

laiku žmogus, patsai pagaunąs radio bangas, vis dėlto paragavo bepročių namų.

Nepamirškime taip pat ir stebuklingų Johannos d'Arc regėjimų ir aiškiagirdystės, išgelbėjusių Prancūziją, už kuriuos tačiau bendralaikiai neišmanėliai nuvedė ją ant laužo. Ir ne tik tai patys turintieji nepaprastus sugebėjimus, bet dargi ir jų stebėtojai kenčia iš neišmanėlių pusės visokius persekiojimus ir dabartiniu laiku. Atsiminkim neteisingas pašaipas iš Psichinių Tyrimų Draugijos. Persekiojamas kiekvienas naujo neprietaringo mokslieško užkariavimo gemalas. Gaunamas nepaprastai šlykštus reginys. Iš vienos pusės steigiamos naujos mokslo įstaigos, jau vien savo išvaizda lyg šaukiančios į būsimuosius pažinimus, bet iš kitos pusės, kiekvienas neįprastas reiškinys, dar neįjėjęs elementarinius vadovėlius, pasirodo vertas ne tik pajuokų, bet ir visokių persekiojimų. Reiškia, tamsumo hydra ne tik neraštingume, bet ir suvokimo suakmenėjime ir žmonių neapykantoj.

Kiekvienas tiesos neigimas yra neišmanymas ir kenksmingas ne tik pačiam neigėjui, bet ir aplinkai. Priešinimasis tiesai užkrečia aplinką. Bet būna dar šlykštesnių veiksnių, kada žmonės, kartą tiesą pažinę, vėliau nuo jos nukrypsta. Beprotiškas toks žengimas atgal į tamsą! Žmonijos istorijoj galima rasti momentu, kada jau buvo bepasiiekiamos tiesos dalelės, bet paskui, dėl kraštutinio neišmanymo priežasties, kai kurie melagingi mokytojai mėgino vėl nulsėpti nuo liaudies nepakeičiamą dalykų tvarką. Gaudavosi aktai, kurie kada nors bus peržiūrėti, kaip gėdingi istorijos puslapiai. Be to, nebuvo duodama jokių įrodymų, bet buvo įsakoma neigti tikrybę! Lyg buvo įsakoma netikėti saule, todėl, kad

kas nors, būdamas silpno regėjimo, negalėjo žiūrėti į saulę. Kažkas dėl nežinojimo ir asmeniškumo uždrausdavo ir kitiems žinoti tikrybę. Tegu žmonės prisimena, kiek nutolinų į tamsą įvykdavo įvairiais amžiais. Gal būt, tokie prisiminimai pajudins žmoniją į dorą ir teisingumą.

Taigi, kiekvienas, kam kultūra ir švietimas ne tuščias garsas, privalo savo srityje kiek turėdamas jėgų kovoti su tamsybe. Tegul niekas nepasako neturįs tam galimybės, — tas būtų netiesa. Tamsybė ir vieša ir slapta su visu jos apsimitimu ir išsisukinėjimu, deja, randasi visur. Kiekvienam reiškiny aiškus protas gali įžiūrėti, kurios dulkės ir purvas turi būti išmestos. IR DABAR, KADA PASAULY DUNDA PATRANKOS IR KONKURUOJA NUODINGOS DUJOS, YPATINGAI TADA VISOKIA KOVA SU TAMSYBE LABIAUSIAI REIKALINGA. BUS REIKALINGAS APGYNUMAS VISO GERIAUSIO, GRAŽIAUSIO IR ŠVIESIAUSIO.

Jeigu net kas nors ir nesusėps savo geruose bandymuose, tai vis dėlto tai bus bandymai, o ne tiktai abstraktiški ketinimai. Be to, kiekvienas bandymas jau turi veiklumo elementą. Todėl kiekvienas bandymas jau bus gera kūryba. Tikriausia kokie nors tamsy-

bės sekėjai šnibždės, kad būtent dabar ne vietoj žodžiai apie kultūrą ir švietimą. Ta savo formule neišmanymo tarnai save ir išduoda. Juk kaip tik gera, kultūra ir švietimas visada laiku ir vietoje.

Negali būti tokios žmogaus būklės, kurioje žmoniškumas būtų ne vietoje ir ne laiku. Šnibždėti apie netinkama laiką galėtų tik žmonių neapykanta, kuri savo urvo tamsoje visada svajonia paversti žmonių giminę į baidyklės, ryjančias viena kita.

Iš tiesų, nuo mažo iki didelio, kiekvienas gali ir privalo įnešti savo trigrąšį į kovos su tamsumu darbą. Jungdamiesi į būrelius, ir pavieniui, kiekvienas gali kažkur sukirsti pašaiپیą tamsybės šmėklą. Kiekvienas darbas jau turi savyje bandymą į tobulėjimą ir švietimą. Tik tamsumas galėjo žeminti darbą kaip tokį ir begėdiškai juoktis iš mokslo ieškojimų. Teisėtam pasipiktinime kiekvienu tamsumo pasireiškimu, kiekvienu neišmanėlio neigimu, kultūros darbininkas suras ir veikliają mintį ir ryškų žodį ir užantspauduos gražiu veiksmu švietimo pergales kelia.

Garbė kultūros pergalei! garbė darbuotojams! garbė drasuoliams

Mikalojus Perichas.
Urusvatl, Himalajal.